

УДК 811.161.2

Витвицький О. — ст.гр. КІ-106

Відокремлений структурний підрозділ «Тернопільський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя»

НЕОЛОГІЗМИ ТА ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ПРИЧИНИ, ОСОБЛИВОСТІ, НАСЛІДКИ

Науковий керівник: викладач-методист Бойчук Т. В.

Vytvytskyi O.

Separate Structural Subdivision «Ternopil Professional College of Ternopil Ivan Puluj National Technical University»

NEOLOGISMS AND BORROWINGS IN MODERN UKRAINIAN LANGUAGE: CAUSES, FEATURES, CONSEQUENCES

Supervisor: lecturer-methodologist Boichuk T.

Ключові слова: неологізми, запозичення, українська мова, лексичні інновації, медіадискурс.

Keywords: neologisms, borrowings, Ukrainian language, lexical innovations, media discourse.

Сучасна українська мова перебуває в стані динамічного розвитку, що супроводжується активним збагаченням її лексичного складу. Одним із ключових аспектів цього процесу є поява неологізмів та запозичень. Неологізми виникають у відповідь на суспільні, науково-технічні, політичні та культурні зміни; можуть формуватися як на основі власного мовного матеріалу, так і шляхом запозичення з інших мов. В останні десятиліття англійська мова стала головним джерелом таких запозичень, що пояснюється глобалізаційними процесами, розвитком інформаційних технологій і популяризацією західної культури [4].

Запозичення в українській мові можна поділити на кілька груп. По-перше, це термінологічні запозичення, які проникають у професійну лексику різних галузей: ІТ-сфери (*хештег, стрім, апдейт, чат-бот, девайс, спам, кібербулінг, фреймворк*), фінансів (*біткоїн, криптовалюта, кешбек, лізинг, банкінг, стартап, блокчейн*), маркетингу (*брендинг, таргетинг, ретаргетинг, копірайтинг, інфлюенсер, лідогенерація, конверсія, SMM*). По-друге, значна частина запозичень з'являється у розмовній та молодіжній мові: *лайкати, гуглити, фоловити, репостити, твітнути, залогінитися, крінж, рофл*. Такі слова часто використовуються в соціальних мережах і швидко стають частиною повсякденного мовлення. По-третє, у сфері медіа та політики також поширені англіцизми, такі як *фейк, дезінформація, блокбастер, технократія, ньюзмейкер* тощо [5].

Чималий пласт нових слів з'явився після подій 2014 року та повномасштабного вторгнення: *євромайдан, антимайдан, тітушки, АТО, кіборги, азовці, колоради, небесна сотня, диванна сотня, фейкові вибори, дебальцівська дуга, модульні хорони, рашизм, рашисти, русня, свинособаки, ватники, чорнобаїти, шойгувати* [1, 4].

Важливо розуміти, що неологізми можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки для мовного розвитку. З одного боку, вони сприяють збагаченню мови, розширенню її виражальних можливостей та адекватному відображенню реалій сучасного світу. З іншого – надмірне використання запозичень, особливо без адаптації, може призводити до знецінення рідних слів, втрати автентичності української мови та формування гібридних мовних структур. Наприклад, замість українських слів «*передавати*» чи «*пересилати*» часто використовують англіцизм «*форвардити*», хоча він не завжди є необхідним [3].

Проблема адаптації запозичених слів є особливо важливою для мовознавців. Деякі іншомовні слова органічно вписуються в українську мову, змінюючи свою фонетичну та морфологічну форму відповідно до мовних норм (наприклад, «*гаджет*» від англ. «*gadget*»). Інші ж залишаються без змін, що ускладнює їх використання в усному та писемному мовленні. Важливим завданням є формування стратегії впровадження нових слів, щоб уникнути хаотичної мовної експансії запозичень.

Роль держави та суспільства в регулюванні мовних процесів є значною. Законодавство України активно сприяє розвитку української мови, підтримуючи її статус як єдиної державної. Наприклад, мовний закон, ухвалений у 2019 році [2], передбачає розширення використання української мови в публічному просторі, освіті та медіа. Разом із цим, держава заохочує створення нових українських термінів, які могли б замінити запозичення. Деякі ініціативи, як-от конкурси на пошук українських аналогів іноземним словам, допомагають підтримувати мовну самобутність.

Суспільна думка щодо запозичень та неологізмів є неоднозначною. Дехто вважає їх невід'ємною частиною еволюції мови, її релевантності, тоді як інші виступають за максимальне збереження традиційної лексики, вбачаючи в цьому захист національної ідентичності.

Отже, неологізми та запозичення є природним явищем у розвитку мови, відображаючи її здатність реагувати на виклики сучасності, сприяють збагаченню словникового складу мови, виконують важливу функцію номінації нових явищ. Проте використання неологізмів має бути обдуманим, щоб уникнути руйнування мовної гармонії. Українська доводить свою гнучкість і стійкість, успішно інтегруючи нові лексичні одиниці, але водночас зберігаючи свою самобутність. Подальші дослідження в цій сфері допоможуть визначити оптимальні шляхи розвитку мовної політики України в умовах глобалізації та цифрової трансформації.

Список використаних джерел:

1. Вітюк І., Кухарьонук С. Неологізми російсько-української війни. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/158.pdf> (дата звернення: 11.04.2025).
2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 11.04.2025).
3. Підкамінна Л. Лінгвостилістика неологізмів у мові сучасних українських ЗМІ. URL: <https://www.lingvostud.vnu.edu.ua/index.php/lingvostud/article/view/2413-0923-2019-10-144-153> (дата звернення: 11.04.2025).
4. Підкамінна Л. Неологізми в сучасному українському медіадискурсі: особливості виникнення та функціонування. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24648> (дата звернення: 11.04.2025).
5. Стишов О. Розмовні неологізми в сучасній українській мові. URL: <https://ukr.movoznavstvo.knu.ua/article/view/2977> (дата звернення: 11.04.2025).